

# **Verbonden in Verandering: Ervaringen van Ontluikende Jongvolwassenen in Nederland met Familiedynamiek**

Student: Denise Leegsma (s4930142)

Begeleider en eerste beoordelaar: Ieteke Talsma en Pauline Schreuder

Tweede beoordelaar: Monica López López

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Juni 2024

Aantal woorden: 5606

## **Abstract**

This thesis investigates the changes in family dynamics among emerging adults aged between 18 and 29 in the Netherlands through qualitative content analysis. The research focuses on the role of family relationships in the transition to adulthood. Methodologically, this study conducted a qualitative content analysis of 25 interviews, with 10 interviews selected for analysis through coding. The interviews were semi-structured to provide flexibility in obtaining in-depth information, with an interview guide created to facilitate this process. The interviews explored various aspects of emerging adulthood, including family dynamics, mental well-being, friendships, independence, and involvement in student societies. Data collection involved convenience sampling, recruiting participants from social circles or local networks of the researchers. Interviews were conducted by five researchers, each focusing on different aspects of emerging adulthood. The findings reveal that emerging adults experience various forms of detachment from their families, with recentering playing a significant role in increasing responsibility and independence. Reasons for recentering include seeking personal freedom and avoiding conflict. Post recentering family relationships typically improve, leading to a more relaxed atmosphere and better understanding. Over time, family influence on identity diminishes, with friends, colleagues, and educational contexts gaining importance. Emerging adults are faced with increased responsibilities, stress, and deeper conflicts. Furthermore, communication patterns experience a shift, where conflicts and interactions are happening less often but carrying greater depth. Additionally, the findings underscore that family support is crucial, offering emotional, practical, and financial assistance. Preference for support varies by issue, with some seeking help from friends or partners rather than family. Study limitations include the need for a larger sample size and reducing interviewer familiarity for future research.

## **Inleiding**

De overgang naar volwassenheid is een complexe fase voor jongvolwassenen, zoals beschreven door Arnett (2000, 2014). In de vroege jaren van de 21e eeuw introduceerde Arnett (2000) het concept 'emerging adulthood', ook wel bekend als ontluikende volwassenheid, om een nieuwe levensfase te beschrijven waarin jongeren zich bevinden vanaf het einde van hun tienerjaren tot en met hun twintiger jaren. Sinds de introductie van het concept 'ontluikende volwassenheid' is er een groeiende interesse ontstaan in verschillende aspecten van deze levensfase, waaronder de dynamiek van familierelaties (Swanson, 2016). Het begrijpen van de complexe dynamiek tijdens de ontluikende volwassenheid van familierelaties is van cruciaal belang, omdat familie een centrale rol speelt in het leven van jongvolwassenen (Arnett, 2000, 2014).

### **Ontluikende volwassenheid**

Arnett (2000, 2014) wijst erop dat de ontluikende volwassenheid is ontstaan door veranderingen in de traditionele overgang naar volwassenheid in vergelijking met de vorige eeuw. Voor de 21ste eeuw werden jongeren namelijk al op jonge leeftijd beschouwd als volwassenen, met verantwoordelijkheden zoals huwelijk, ouderschap en het vinden van werk (Arnett, 2000, 2014). Tegenwoordig strekt de overgang naar volwassenheid zich echter over een langere periode uit, mede door veranderingen in onderwijs, arbeidspatronen, economische omstandigheden en culturele verwachtingen (Arnett, 2000, 2014). Deze fase die zich tussen de adolescentie en volwassenheid bevindt is vooral relevant voor jongeren in Westerse samenlevingen (Arnett, 2000, 2014). Volgens Arnett wordt deze periode van ontluikende volwassenheid gekenmerkt door vijf belangrijke kenmerken die de ervaringen van jongeren in deze fase vormgeven. Allereerst omvat deze fase een periode van identiteitsverkenning, waarin jongeren verschillende levenspaden verkennen, met name op het gebied van liefde en werk (Arnett, 2000, 2014). Daarnaast wordt de ontluikende volwassenheid volgens Arnett gekenmerkt door instabiliteit, zowel op persoonlijk als professioneel vlak, waarbij jongeren vaak meerdere veranderingen doormaken in hun zoektocht naar stabiliteit. Een ander kenmerk is zelfgerichtheid, waarbij jongeren zich voornamelijk richten op hun eigen behoeften en doelen, wat gepaard gaat met een afname van verplichtingen jegens anderen (Arnett, 2000, 2014). Jongeren ervaren ook een gevoel van 'tussenin zitten', waarbij ze zich niet volledig als adolescenten beschouwen, maar ook nog niet als volwassenen. Tot slot wordt de ontluikende volwassenheid gekenmerkt door een gevoel van mogelijkheden en optimisme, waarbij jongeren talloze kansen zien om hun leven vorm te geven (Arnett, 2014).

## **Verschuivingen familierelaties**

In deze overgangsfase spelen familierelaties een cruciale rol in het leven van opkomende volwassenen. Tanner (2006) benoemt het concept 'recentering', wat plaatsvindt tijdens de ontluikende volwassenheid binnen familierelaties. 'Recentering' is volgens Tanner (2006) een dynamisch proces waarbij jongvolwassenen de overgang van externe regulatie maken naar zelfregulatie om de uitdagingen van volwassenheid aan te gaan. Dit resulteert in merkbare verschuivingen van verantwoordelijkheid en afhankelijkheid (Tanner, 2006). Andere onderzoeken die zich hebben gericht op familiedynamiek tijdens de ontluikende volwassenheid, tonen aan dat ouder-kind relaties evolueren naar meer wederzijdse betrekkingen, verbeterde communicatie en een toename van wederkerigheid tussen ouders en kinderen (Conger & Little, 2010; Crocetti & Meeus, 2014; Wel et al., 2000). Deze veranderingen leiden tot een meer gelijkwaardige, horizontale en hechtere band tussen ouders en ontluikende volwassenen, waarbij conflicten onderling afnemen (Conger & Little, 2010; Crocetti & Meeus, 2014; van Wel et al., 2000). Tegelijkertijd tonen de bevindingen van Parra et al. (2015) en Oliveira et al. (2020) aan dat, ondanks een mogelijke afname in de frequentie van communicatie, de kwaliteit van communicatie tussen ouders en opkomende volwassenen toeneemt.

Naast de verschuivingen binnen de relatie van de ontluikende volwassene en de ouders, tonen verschillende onderzoeken aan dat er ook verschuivingen plaatsvinden in de relaties tussen broers en zussen tijdens de ontluikende volwassenheid (Scharf et al., 2005; Jensen et al., 2018; Mileysky & Heerwagen, 2013). Deze onderzoeken benadrukken verminderde conflicten, meer emotionele uitwisselingen en een grotere tevredenheid met de tijd die samen wordt doorgebracht tussen broers en zussen (Scharf et al., 2005; Jensen et al., 2018; Mileysky & Heerwagen, 2013).

## **Ondersteuning**

De onderzoeken van Aquilino (2005) en Cobb-Clark en Gørgens (2014) werpen een belangrijk licht op de rol van voortdurende ouderlijke financiële steun voor ontluikende volwassen kinderen tijdens hun overgang van adolescentie naar volwassenheid. Deze studies benadrukken dat de mate van ouderlijke ondersteuning een aanzienlijke impact heeft op verschillende aspecten van het leven van ontluikende volwassenen, zoals hun levensstandaard en beroeps succes, met name op cruciale terreinen zoals onderwijs, huisvesting en het omgaan met uitdagende situaties (Aquilino, 2005; Cobb-Clark & Gørgens, 2014).

Ouderlijk steun manifesteert zich echter niet uitsluitend in financiële hulp. Emotionele steun van ouders speelt eveneens een cruciale rol in het welzijn van ontluikende volwassenen (Furman & Buhrmester, 2009). Deze vorm van steun biedt een gevoel van veiligheid en zekerheid, wat hen kan helpen bij het omgaan met stress en bij het maken van beslissingen bij belangrijke levenskeuzes.

Onderzoek door Furman en Buhrmester (2009) toont aan dat emotionele steun van ouders sterk gerelateerd is aan hogere niveaus van zelfvertrouwen en emotionele stabiliteit bij ontluikende jongvolwassenen.

Daarnaast toont de studie van Fingerman et al. (2012) dat praktische steun van ouders een grote rol speelt bij ontluikende volwassenen. Dit kan variëren van hulp bij dagelijkse taken en administratieve zaken tot begeleiding bij het zoeken naar werk of het verhuizen naar een nieuwe woning. De bevindingen van Fingerman et al. (2012) benadrukken dat praktische ondersteuning ouders de mogelijkheid biedt om direct betrokken te zijn bij de ontwikkeling en zelfredzaamheid van hun kinderen. Dit draagt op zijn beurt bij aan lange termijn succes, zoals het bereiken van carrière doelen, het bevorderen van algemeen welzijn en het onderhouden van stabiele en interpersoonlijke relaties.

Deze bevindingen benadrukken het belang van het ondersteunen van jongvolwassenen tijdens deze cruciale fase van hun leven, zowel op emotioneel en praktisch als op financieel gebied, om een gezonde en succesvolle overgang naar volwassenheid te bevorderen (Aquilino, 2005; Cobb-Clark & Gørgens, 2014; Furman & Buhrmester, 2009; Fingerman et al., 2012).

Gebaseerd op de bevindingen van de voorgaande onderzoeken is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: *Hoe ervaren ontluikende volwassenen tussen de 18 en 29 jaar veranderingen in hun familiedynamiek in Nederland?* Door de ervaringen van ontluikende volwassenen in deze overgangperiode te onderzoeken, wordt gestreefd naar een verrijking van de bestaande kennis omtrent ontluikende volwassenheid. Deze inzichten kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan het vermogen van beleidsmakers, hulpverleners en ouders om meer doeltreffende benaderingen te ontwikkelen voor het bieden van ondersteuning en begeleiding aan jongvolwassenen gedurende deze cruciale overgangperiode. Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Op welke manieren ervaren ontluikende jongvolwassenen de overgang naar meer verantwoordelijkheid en onafhankelijkheid van hun ouders?
2. Hoe veranderen de interacties en communicatiepatronen tussen ontluikende jongvolwassenen en hun ouders en broers/zussen naarmate zij ouder worden?
3. Welke uitdagingen ervaren ontluikende jongvolwassenen bij het navigeren door de overgang naar volwassenheid binnen hun familiedynamiek?
4. Hoe ervaren jongvolwassenen de ondersteuning van hun familie op het gebied van emotionele, praktische en financiële steun?

De volgende sectie van deze scriptie zal de methodologie beschrijven die wordt gebruikt om de onderzoeksvraag en deelvragen te beantwoorden. Vervolgens worden de resultaten gepresenteerd, gevolgd door een analyse en discussie. Daarna zullen de implicaties van deze bevindingen voor zowel de theorie als de praktijk worden besproken. Tot slot worden de belangrijkste conclusies samengevat en worden suggesties gedaan voor toekomstig onderzoek.

## **Methode**

### **Design**

In dit onderzoek wordt de dynamiek van familierelaties tijdens de overgang naar volwassenheid onderzocht bij ontluikende jongvolwassenen in Nederland. Om de onderzoeksvraag met deelvragen te beantwoorden, maakt dit onderzoek gebruik van een kwalitatieve benadering, waarbij het gekozen onderzoeksdesign een interviewonderzoek is. De dataverzameling omvat semigestructureerde interviews met ontluikende jongvolwassenen tussen de 18 en 29 jaar oud. Semigestructureerde interviews bieden flexibiliteit om diepgaande informatie te verkrijgen, terwijl ook ruimte wordt geboden voor spontane reacties en verdieping in de antwoorden van de deelnemers (Galleta & Cross, 2013).

### **Populatie en steekproef**

Binnen het kader van onderzoek naar ontluikende volwassenheid zijn in totaal vijf onderzoekers betrokken, waarbij elk lid een specifiek aspect van deze volwassenheid onderzoekt. Dit onderzoek richt zich voornamelijk op de dynamiek van familierelaties tijdens de overgang naar volwassenheid. Naast familiedynamiek worden tijdens de interviews ook andere aspecten van ontluikende volwassenheid verkend, zoals mentaal welzijn, vriendschappen, onafhankelijkheid en betrokkenheid bij studentenverenigingen. Deze aspecten zijn met name relevant voor andere onderzoeken binnen het kader van onderzoek naar ontluikende volwassenheid.

De doelpopulatie van het onderzoek omvat ontluikende jongvolwassenen tussen de 18 en 29 jaar oud in Nederland. Uit deze doelpopulatie is een steekproef geselecteerd, waarbij de focus van dit onderzoek ligt op kenmerken van familiedynamiek zoals onafhankelijkheid, verantwoordelijkheid evenals op uitdagingen en communicatiepatronen tijdens deze volwassenheidsfase. Hoewel de steekproef in principe overeenkomt met de doelgroep, zijn bepaalde exclusiecriteria gehanteerd om ervoor te zorgen dat de geselecteerde deelnemers geschikt zijn voor het onderzoek. Deze criteria omvatten onder meer het uitsluiten van directe gezinsleden van een van de onderzoekers. Hier is voor gekozen om de privacy van zowel de participant als de onderzoeker te waarborgen. Daarnaast zijn deelnemers uitgesloten als ze zich bevinden in omstandigheden waarin de onderwerpen van het interview mogelijk problematisch voor hen kunnen zijn, zoals ernstige familieconflicten of andere persoonlijke uitdagingen. Gezien de beperkte expertise van de onderzoekers op dit gebied, is er namelijk voor gekozen om deze personen uit te sluiten om zo hun welzijn te waarborgen. Het werven van participanten gebeurde door gebruik te maken van een gemakssteekproef, waarbij deelnemers zijn verworven binnen sociale kringen of lokale netwerken van de onderzoekers. Gezien deze wervingsmethode is het mogelijk dat er bekende relaties tussen de onderzoekers en deelnemers bestaan.

## **Procedure**

In het kader van het gehele onderzoek zijn vijf onderzoekers aanwezig, waarbij elk persoon ongeveer vijf interviews heeft afgenomen. Het selectieproces van deelnemers verliep informeel, waarbij potentiële deelnemers werden benaderd en gevraagd om deel te nemen. Vervolgens zijn afspraken ingepland op een locatie waar de deelnemer zich op zijn gemak voelde en waarbij de anonimiteit en privacy kon worden gewaarborgd. De interviews vonden namelijk plaats op locaties naar keuze van de deelnemers, zoals hun huis, openbare ruimtes of videoconferenties. Voor elk interview is ongeveer een uur uitgetrokken. De dataverzameling heeft plaatsgevonden gedurende een periode van ongeveer drie weken vanaf halverwege april tot begin mei 2024.

Voorafgaand aan de interviews zijn de deelnemers geïnformeerd over het doel van het onderzoek en hun rechten waarbij er ook toestemming is gevraagd voor opnames door middel van een informed-consent brief. Bovendien is het onderzoek vooraf goedgekeurd door de Ethische Commissie, waarbij zorgvuldig is beoordeeld of het onderzoek voldoet aan ethische richtlijnen en normen voor onderzoek met menselijke deelnemers. Hierbij zijn de procedures voor gegevensverzameling, opslag en gebruik beoordeeld om ervoor te zorgen dat ze ethisch verantwoord zijn, waarbij de privacy en welzijn van de deelnemers worden beschermd. Wat betreft datamanagement zijn alle verzamelde gegevens vertrouwelijk behandeld en gepseudonimiseerd voor analyse. De data zijn opgeslagen op een beveiligde server en alleen toegankelijk gemaakt voor leden van het onderzoeksteam. Tijdens de interviews is gebruikgemaakt van opnameapparatuur, zoals een telefoon, om het gesprek op te nemen.

## **Concepten en instrumenten**

Voorafgaand aan de dataverzameling is literatuuronderzoek uitgevoerd om relevante concepten te identificeren die centraal staan tijdens de ontluikende volwassenheid. Zo heeft elke onderzoeker een thema gekozen binnen deze volwassenheid, waarbij elke onderzoeker binnen het kader van ontluikende volwassenheid focust op een ander thema. Op basis hiervan is een overkoepelende interviewleidraad ontwikkeld door de betrokken scriptiebegeleiders. Hierbij was ruimte om aanvullingen te suggereren die hebben bijgedragen aan het verfijnen en optimaliseren van de interviewleidraad. Hierdoor is uiteindelijk gezorgd voor consistentie tussen de kernconcepten en het gebruikte instrument. De vragen in de interviewleidraad zijn in merendeel open vragen die de respondent ruimte bieden om vrij te antwoorden. Door open vragen te gebruiken, werd de respondent aangemoedigd om uitgebreide en gedetailleerde informatie te verstrekken, waardoor een diepgaand begrip van hun ervaringen en perspectieven kon worden verkregen (Galleta & Cross, 2013). De ontwikkelde interviewleidraad is opgenomen in Bijlage 1 van dit Bachelorwerkstuk.



## Analyseplan

De eerste stap in het analyseren van de gegevens was het transcriberen van de interviews. Elk lid van het onderzoeksteam heeft vijf interviews afgenomen en getranscribeerd. Deze getranscribeerde interviews vormen samen de volledige dataset bestaande uit 25 interviews. Hieruit heeft elke onderzoeker tien interviews gebruikt voor de analyse. Binnen dit onderzoek zijn interviews willekeurig geselecteerd op basis van welk nummer eraan is toegekend. De transcripten zijn genummerd van 1 tot en met 25, waarbij de eerste 10 interviews zijn geselecteerd met een even nummer. Voor de analyse is gebruikgemaakt van de Atlas.ti-software, die specifieke functionaliteiten biedt voor het coderen, organiseren en analyseren van kwalitatieve gegevens. Bij de data-analyse waren dus in totaal vijf codeurs en analisten betrokken, elk met een focus op een ander aspect van de ontluikende volwassenheid.

Bij het analyseren van de transcripten is telkens het volledige transcript onderzocht en dus niet alleen de passages met betrekking tot familie gerelateerde vragen. Dit is gedaan om ervoor te zorgen dat geen relevante informatie is overgeslagen met betrekking tot dit onderzoek. De Constant Comparative Method (CCM) van Boeije (2002) en kwalitatieve inhoudsanalyse van Schreier (2012) zijn gebruikt voor het analyseren van de transcripten om bij te dragen aan de betrouwbaarheid van het onderzoek. Hierbij is eerst deductief gecodeerd, waarbij er codes zijn opgesteld op basis van het theoretische kader en de interviewleidraad (Schreier, 2012). Hierbij zijn de thema's van de deelvragen leidend geweest voor de analyse. Zo is er een eerste versie van een codeboom ontwikkeld. Vervolgens is er inductief gecodeerd om de codeboom aan te vullen met nieuwe codes die voortkwamen uit de verzamelde data. Dit proces is iteratief herhaald totdat saturatie was bereikt en er geen nieuwe inzichten naar voren zijn gekomen (Schreier, 2012). Tijdens het analyseren is bovendien axiaal gecodeerd om te controleren of de codes consistent zijn toegepast over verschillende transcripten (Boeije, 2002). Deze vormen van coderen zijn toegepast om patronen, thema's en verbanden te identificeren in de data met als doel de onderzoeksvraag met de bijbehorende deelvragen te beantwoorden. De uiteindelijke codeboom (Bijlage 2) bevat 4 hoofdcodes en 34 subcodes. Deze hoofdcodes en subcodes zijn in een lijst opgenomen in Bijlage 3. Met behulp van de hoofdcodes en subcodes zijn er in totaal 698 fragmenten gecodeerd. Alle hoofdcodes en subcodes vallen onder het hoofdthema 'Ervaringen van ontluikende volwassenen in veranderingen van familiedynamiek'. De hoofdcodes zijn: 'Recentering', 'Uitdagingen', 'Communicatie' en 'Ondersteuning'.

## Resultaten

Dit onderzoek richt zich op de analyse van tien gecodeerde transcripten van het interview 'Rara, wie ben ik?'. De thema's van de deelvragen zijn leidend geweest voor de analyse, namelijk 'Recentering', 'Uitdagingen', 'Communicatie' en 'Ondersteuning'. In deze paragraaf worden de resultaten met betrekking tot deze thema's op deze wijze gepresenteerd.

### Recentering

Uit de analyse van de transcripten blijkt dat de meerderheid van de respondenten aangeeft dat ze een mate van losmaking van familie ervaren. Er zijn diverse vormen van losmaking geïdentificeerd waaronder uit huis gaan om zelfstandig te gaan wonen of het op zich nemen van "huishoudelijke taken" (R1). Daarnaast is een vorm van losmaking benoemd waarbij iemand meer tijd alleen doorbracht in plaats van bij familie. Respondent 4 benoemt namelijk: "In principe is thuis een soort tussenstop laatste tijd. Ik slaap en eet er alleen. Vroeger was ik echt meer thuis en ondernam ik ook meer activiteiten met mijn ouders. Nu leef ik meer alleen".

De respondenten die momenteel niet meer thuis wonen, geven overwegend aan dat ze onafhankelijk zijn van hun familie. Aan de andere kant ervaren respondenten die nog thuis wonen ondanks enige vorm van 'recentering', nog steeds een aanzienlijke mate van afhankelijkheid van hun familie. Hierover wordt het volgende door een respondent benoemd:

Enigszins wel. Ik denk dat je pas helemaal los bent als je uit huis bent. Nu ben je toch wel afhankelijk van sommige dingen. Ook van de toestemming enzo. Als ik weg ga, vraag ik toch vaak nog om toestemming. Hoe dom het ook klinkt. Ja. Dus helemaal los ben je niet natuurlijk, maar voor zover dat kan, denk ik wel dat ik me wel heb losgemaakt. (R1)

Wat betreft redenen om zich los te maken van familie, zijn er verschillende dingen genoemd. Er is onder andere benoemd dat de ontluikende volwassene "hunkerde naar een bepaalde vrijheid" (R2), waarin de persoon meer zijn eigen gang kon gaan. Daarnaast werd ook de reden gegeven dat iemand zich losmaakte om onder andere conflicten te voorkomen. Meerdere respondenten noemen ook de reden voor de losmaking van familie, zodat ze meer hun eigen weg kunnen gaan. Zo wordt het volgende door een participant verteld:

Ik ben op mijn negentiende uit huis gegaan en naar de stad gegaan. En toen ben ik wel echt helemaal mijn eigen leven gaan inrichten. En niet het leven wat mijn gezin voor mij heeft gecreëerd. En dat vond ik wel heel erg leuk. En daar hecht ik ook wel heel veel waarde aan. Dat

ik nu gewoon echt helemaal mijn eigen leven heb ingericht en dat dat helemaal los staat van mijn gezin of zo. (R6)

Een meerderheid van de respondenten geeft aan dat de relatie met zowel hun ouders als hun broers en zussen is verbeterd als gevolg van de losmaking van hun familie. Hierbij komt onder andere naar voren dat de huidige relaties “meer ontspannen” (R3) zijn en dat familieleden elkaar “beter accepteren” (R3) dan voorheen. Bovendien merken meerdere respondenten op dat de relatie is verbeterd toen ze 18 jaar oud werden, omdat ze op dat moment als volwassenen werden behandeld door hun ouders, wat resulteerde in meer gelijkwaardigheid en als positief wordt ervaren door de volwassenen. Zo vertelt Respondent 1:

Ja, het komt ook omdat je iets meer naast elkaar staat. Iets meer gelijk bent aan elkaar. De rollen zijn iets minder hiërarchisch. Dat vind ik eigenlijk wel fijn. Dat ligt me beter dan hoe dat voorheen was toen ik jong was.

### *Identiteitsontwikkeling*

Wat betreft de invloed op hun identiteitsontwikkeling zijn de meningen verdeeld onder de ontluikende volwassenen. Geen van de tien respondenten is van mening dat hun familie exclusief invloed heeft op hun identiteit. Ook vrienden, collega's en studie worden door alle tien ontluikende volwassenen beschouwd als belangrijke factoren bij hun identiteitsvorming. Een voorbeeld hiervan wordt geïllustreerd door het volgende citaat: “Ik vind het heel lastig om te beantwoorden. Ik denk allebei gewoon heel belangrijk. Ik zou niet precies zeggen, één is belangrijker dan de ander. Dat vind ik ook een beetje een gekke keuze om te moeten maken” (R5). Bovendien merkt Respondent 1 op dat er in de loop der tijd een verschuiving heeft plaatsgevonden, waarbij familie voorheen een grotere rol speelde bij de identiteitsontwikkeling vergeleken met nu.

### **Uitdagingen**

Alle tien respondenten geven aan dat, hoewel ze de overgangsfase overwegend positief ervaren, ze ook te maken krijgen met uitdagingen zowel in de dynamiek binnen de familie als binnen de fase van hun eigen leven. Een van de genoemde uitdagingen is de toenemende onafhankelijkheid van het gezin en de daarmee samenhangende toename van verantwoordelijkheden, waardoor individuen zich voor het eerst in nieuwe situaties bevinden waarop ze niet langer eenvoudig kunnen terugvallen op hun familie. Deze nieuwe situaties worden vaak met enige nervositeit tegemoet gezien en worden dus als uitdagend ervaren. Deze onzekerheid vormt een bron van uitdaging voor hen. Respondent 1 benoemt namelijk:

Klopt, maar ik vind ook met dingen wat je bedoelt als jongvolwassenen. Vroeger deed je moeder veel voor je, die belde, bijvoorbeeld de huisarts. Nu moet je dingen vaak zelf doen. Soms weet je niet helemaal in het begin wat gedragsregels zijn. En dat geeft soms ook wel onzekerheid als jongvolwassenen. Hoe werken bepaalde dingen of bijvoorbeeld de eerste keer dat je autorijdt, dat zijn andere dingen die onzekerheid meebrengen. Soms ook stress, omdat je in situaties komt waar je nooit eerder in hebt verkeerd

Met betrekking tot familiedynamiek zijn ook uitdagingen genoemd zoals het afvragen of men dezelfde levensstijl wilde hanteren als die van hun familie, of juist een geheel andere levensstijl (R1).

Uit de analyse van de transcripten wordt daarnaast duidelijk dat respondenten zowel overeenkomsten als verschillen in waarden ervaren in vergelijking met hun familie. Hoewel ze de overeenkomsten van waarden positief ervaren voor hun relatie met familieleden, kunnen de verschillen ook voor wrijving in de relatie zorgen. Respondent 9 vertelt het volgende hierover:

Dat is wel echt heel belangrijk. Het betekent veel dingen delen met elkaar en elkaar daarin vinden. Anders kan je het wel bespreken, maar begrijp je elkaar minder. Nu genieten we ook echt samen van gezamenlijke dingen. Dat verbindt heel erg, omdat je er hetzelfde in staat.

Ondanks de uitdagingen met betrekking tot familiedynamiek benadrukken alle respondenten een grote relationele waardering te hebben voor hun relatie met familie.

### **Communicatie**

Alle tien respondenten ervaren een verscheidenheid van zowel de aard als de frequentie van conflicten ervaren binnen hun familie. Hoewel de meerderheid tegenwoordig minder conflicten ervaren met zowel hun ouders als hun broers en zussen, zijn de conflicten wel van een andere aard wat betreft onderwerp. Tegenwoordig richten de conflicten zich meer op meningsverschillen, zoals seksisme en racisme, die ze in het verleden mogelijk niet zouden hebben geuit, maar die ze nu wel bespreken. In het verleden gingen conflicten vaak over oppervlakkige onderwerpen, zoals de tijd van thuiskomen na een avondje uit of het voltooien van huiswerk. Respondent 10 vertelt namelijk het volgende hierover:

Ja, wel echt. Toen was ik ook nog veel minder met die onderwerpen bezig. Als je ouder wordt leer je steeds meer van vriendschappen en ervaringen. Dan heb je een grotere blik op alles. Vroeger gingen die discussies meer over kleine dingen, zoals opblijven of niet.

Opvallend is dat voor respondenten die niet meer thuis wonen, er over het algemeen een afname van conflicten is, terwijl voor degenen die nog thuis wonen, er eerder sprake is van een verschuiving in de aard van de conflicten.

Wat betreft het contact van ontluikende volwassenen met hun familie blijkt dat voor alle respondenten dit is veranderd op verschillende manieren in vergelijking met eerdere periodes. Voor de meerderheid van de respondenten is zowel het ondernemen van speciale activiteiten als de frequentie van contact afgenomen. Voor een enkel persoon is het contact met familie juist toegenomen. Respondent 1 vertelt namelijk:

Ik vind het eerlijk gezegd andersom. Vroeger, toen ik een kind was, had ik niks met mijn familie. Daar deed ik ook niet veel mee. Toen was ik veel bij vriendinnen en vrienden. Nu ik ouder word zie ik vrienden steeds minder en ben ik steeds meer bij mijn familie. Dus eigenlijk alles andersom van wat jij zegt.

Hoewel de meeste respondenten een vermindering in contact opmerken, benoemen alle respondenten op dat ze de kwaliteit van het contact als beter beschouwen. Een reden hiervoor, zoals aangegeven door een opkomende volwassene, is dat ze nu over “volwassen zaken” (R4) kunnen praten. Daarnaast geven verschillende respondenten aan dat vanwege de verbetering van de kwaliteit van contact de band met familie sterker is geworden ten opzichte van toen ze jonger waren. Respondent 6 vertelt namelijk: “Hoe volwassener ik word, hoe ook een betere band ik met ze krijg, omdat je natuurlijk gewoon betere gesprekken met ze kan voeren”.

## **Ondersteuning**

### *Emotionele steun*

Wat betreft ondersteuning benadrukken respondenten dat ze zowel op emotioneel gebied kunnen rekenen op steun van hun familie. Bovendien spelen vrienden en een partner een belangrijke rol bij het bieden van ondersteuning. Op de vraag of ze eerder geneigd waren om familie of vrienden om hulp te vragen, werd divers gereageerd. Sommigen zouden eerder naar vrienden gaan voor emotionele problemen zoals neerslachtigheid of relatieproblemen, terwijl anderen juist eerder naar familie zouden neigen. Er wordt bijvoorbeeld door respondent 3 benoemd: “Ja, je vrienden kies je uit, je familie heb je. En daarom heb ik ook wel het idee dat ik beter terecht kan met mijn problemen bij mijn vrienden”. Daarentegen zou respondent 6 eerder naar familie gaan. Respondent 6 vertelt hier het volgende over: “Maar vooral helpt mijn moeder me er eigenlijk heel erg doorheen, omdat zij altijd heel goed doorheeft wat er met mij aan de hand is en mij altijd heel goed in een spiegel kan voorhouden. Dus ja, mijn moeder”.

Daarnaast was het voor verscheidene respondenten ook afhankelijk van het soort probleem dat ze hebben naar wie ze eerder zouden gaan voor ondersteuning. Bovendien zouden beide respondenten die een romantische relatie hebben ook naar hun partner gaan voor ondersteuning voor emotionele ondersteuning. Respondent 1 benoemt bijvoorbeeld: “Ik merk ook wel, ik heb nog niet een heel lange relatie, maar ik merk ook wel dat ik daar wel veel bij kwijt kan en dat hij daar ook wel goed mee om gaat. Dus dat vind ik ook steeds fijner om daarmee te praten”.

#### *Praktische steun*

De voorkeur voor praktische steun varieert, waarbij sommige respondenten de neiging hebben om hulp van familieleden te zoeken, terwijl anderen eerder naar vrienden zouden gaan. Deze keuze is vergelijkbaar met die voor emotionele ondersteuning en hangt af van de specifieke situatie. Bijvoorbeeld, respondent 9 geeft aan dat voor zaken zoals “het afsluiten van contracten voor een woning of een baan”, hij of zij eerder geneigd is om hulp van familie in te roepen. Aan de andere kant zou respondent 9 voor studie gerelateerde zaken eerder naar vrienden gaan, omdat zij zich in “vergelijkbare situaties” bevinden, waardoor het gemakkelijker is om advies en steun te krijgen.

#### *Financiële steun*

Wat betreft de analyse van financiële steun binnen de transcripten, worden er diverse perspectieven gegeven onder opkomende volwassenen met betrekking tot financiële overwegingen en toekomstplanning. De respondenten willen over het algemeen in de toekomst financiële onafhankelijkheid van hun familie bereiken en ze zien dit als een teken van volwassenheid. Vaak wordt financiële onafhankelijkheid geassocieerd met het hebben van een vaste baan en het bezitten van een eigen woning.

Verder illustreren de opmerkingen van de respondenten een variëteit aan toekomstperspectieven en doelen. Sommigen tonen interesse in het verkrijgen van materiële welvaart, zoals het verkrijgen van een huis en het bereiken van financiële stabiliteit. Anderen geven de voorkeur aan immateriële zaken, zoals het ontdekken van nieuwe culturen door middel van reizen, het nastreven van persoonlijk of het opbouwen/onderhouden van goede relaties met anderen. Hoewel geen van de tien respondenten concrete toekomstplannen heeft, benadrukken ze wel allemaal het belang van financiële onafhankelijkheid van hun familie als een essentieel onderdeel van volwassenheid. Het volgende citaat geeft dit beeld weer:

Ik denk dus dat je gewoon dan aan het werk bent en gewoon een huisje hebt en alles. En gewoon, ja, zelfstandig bent. Ik ben nu al niet meer heel afhankelijk van mijn ouders, maar dan waarschijnlijk nog minder dat je bijvoorbeeld ook, wat ik net zei, met financiële zaken of zo ook

niet meer op hun terug hoeft te vallen. Gewoon, ja, ook andere mensen hebt om daar ook op terug te vallen. (R9)

## Conclusie

In deze studie wordt de onderzoeksvraag "Hoe ervaren ontluikende volwassenen tussen de 18 en 29 jaar veranderingen in hun familiedynamiek in Nederland?" onderzocht. Door de analyse van tien gecodeerde transcripten van het interview 'Rara, wie ben ik?', zijn inzichten verkregen over de processen van 'recentering' van familie, communicatie, uitdagingen en ondersteuning die ontluikende volwassenen doormaken.

Alle ontluikende volwassenen binnen dit onderzoek ervaren een mate van losmaking van hun familie, wat zich manifesteert in diverse vormen zoals het zelfstandig wonen en het op zich nemen van huishoudelijke verantwoordelijkheden. Respondenten die uit huis zijn gegaan, ervaren een grotere onafhankelijkheid, terwijl degenen die nog thuis wonen een blijvende afhankelijkheid melden, ondanks enige mate van 'recentering'. De motivaties voor losmaking omvatten het streven naar persoonlijke vrijheid en het vermijden van conflicten. De relaties met familieleden, met name ouders en broers en zussen, verbeteren over het algemeen na de losmaking, resulterend in een meer ontspannen dynamiek en toegenomen wederzijds begrip. Wat betreft identiteitsontwikkeling wordt duidelijk dat de invloed van familie op identiteitsvorming in de loop der tijd is afgenomen, waarbij andere sociale contexten een grotere rol spelen naarmate de ontluikende volwassenen ouder worden. Ook vrienden, collega's, partners en studie worden gezien als belangrijke invloeden bij identiteitsontwikkeling.

De overgangsfase naar volwassenheid, hoewel overwegend positief ervaren, brengt diverse uitdagingen met zich mee. Een toename van verantwoordelijkheden en het geconfronteerd worden met nieuwe situaties zonder directe steun van familie veroorzaken onzekerheid en stress. Binnen de familiedynamiek worden uitdagingen zoals de keuze voor een eigen levensstijl en de confrontatie met verschillen in waarden als complex ervaren. Deze verschillen kunnen namelijk voor wrijving in de relatie zorgen. Desalniettemin blijft de relationele waardering voor familie sterk.

Er is een duidelijke verschuiving in de aard van conflicten binnen de families van de respondenten. Waar eerdere conflicten voornamelijk oppervlakkig waren, zoals discussies over uitgaanstijden en schoolwerk, richten de huidige conflicten zich op diepgaande meningsverschillen over belangrijke onderwerpen zoals seksisme en racisme. Respondenten die uit huis zijn, rapporteren een afname van conflicten, terwijl voor thuiswonenden juist de aard van de conflicten is veranderd. De frequentie van contact met familie is voor de meeste respondenten afgenomen, maar de kwaliteit van het contact wordt als verbeterd beschouwd. Dit wordt toegeschreven aan het feit dat de gesprekken nu volwassener van aard zijn, wat de band met familieleden heeft versterkt.

De respondenten benadrukken dat ze zowel op emotioneel als praktisch gebied kunnen rekenen op steun van hun familie. De keuze om hulp te vragen aan familie of vrienden hangt vaak af van de specifieke situatie. Voor emotionele ondersteuning wendden sommige respondenten zich eerder tot



vrienden of hun partner, terwijl anderen familie prefereren. Voor praktische ondersteuning is er een vergelijkbare variatie, waarbij familieleden vaak worden benaderd voor zaken zoals woning- en werk gerelateerde problemen, terwijl vrienden worden geraadpleegd bij studie gerelateerde kwesties. Op het gebied van financiële steun streven de meeste respondenten naar financiële onafhankelijkheid van hun familie. Dit wordt vaak gezien als een belangrijk aspect van volwassenheid. Dit streven gaat gepaard met de wens om materiële stabiliteit te bereiken, zoals het hebben van een eigen woning en een vaste baan, maar ook met het nastreven van persoonlijke doelen zoals reizen en zelfontplooiing.

## **Discussie**

De resultaten binnen dit onderzoek zijn consistent met de theorieën van Arnett (2000, 2014) en Tanner (2006). De bevindingen weerspiegelen de inzichten van Arnett over de complexe overgang naar volwassenheid, waarbij jongvolwassenen geleidelijk loskomen van hun familie om een eigen identiteit te vormen. Deze ontdekkingen sluiten aan bij Tanners concept van 'recentering' (2006), waarbij jongvolwassenen tijdens deze overgang verschuiven van externe naar zelfregulatie binnen familierelaties, wat resulteert in groeiende verantwoordelijkheid en onafhankelijkheid.

Daarnaast corresponderen de veranderingen in communicatie binnen familiedynamiek met Tanners theorie (2006), waarbij de aard van conflicten zich ontwikkelt naar diepgaande onderwerpen, wat wijst op een verbetering van communicatiekwaliteit. Niettemin valt op dat veel respondenten niet specifiek ingaan op hun relatie met broers of zussen, maar eerder algemeen spreken over hun familie. Consistent met het onderzoek van Walczak (2023) ervaren respondenten die het ouderlijk huis hebben verlaten een grotere mate van 'recentering' in vergelijking met degenen die nog thuis wonen. Zij die nog thuis wonen, ervaren naast losmaking ook een zekere mate van afhankelijkheid van hun familie.

Verder blijkt uit het onderzoek dat een meerderheid van de respondenten streeft naar financiële onafhankelijkheid van hun familie, wat wordt beschouwd als een cruciaal aspect van volwassenheid. Deze bevindingen worden ondersteund door eerdere studies, zoals die van Aquilino (2005) en Cobb-Clark en Gørgens (2014), die de belangrijke rol van ouderlijke financiële steun tijdens deze overgang benadrukken. Bovendien zijn de bevindingen in lijn met onderzoeken van Fingerman et al. (2012) en Furman en Buhrmester (2009), die aangeven dat emotionele en praktische steun van ouders een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van jongvolwassenen in de fase van ontluikende volwassenheid.

## **Limitaties**

Hoewel deze studie waardevolle inzichten biedt, zijn er enkele beperkingen die de generaliseerbaarheid van de resultaten kunnen beïnvloeden. Ten eerste kan de familiariteit van de interviewer met de

respondenten leiden tot vertekening in de antwoorden. Ten tweede is er sprake van een beperkte steekproefgrootte, waarbij met name personen uit Noord-Nederland en Oost-Nederland zijn gebruikt voor het onderzoek, wat mogelijk de representativiteit van de resultaten kan beïnvloeden. Bovendien kunnen respondenten zich beïnvloeden door sociale wenselijkheid, waarbij ze neigen naar antwoorden die zij denken dat de interviewer wil horen, in plaats van hun werkelijke ervaringen of opvattingen te delen. Daarnaast kan de interviewer bias een rol spelen, waarbij de houding, reacties of gedragingen van de interviewer onbedoeld de antwoorden van de respondenten beïnvloeden. Deze methodologische beperkingen benadrukken de noodzaak om de bevindingen met voorzichtigheid te interpreteren.

### **Implicaties onderzoek**

De bevindingen van deze studie werpen licht op de complexe processen van de overgang naar volwassenheid binnen de Nederlandse context, met een nadruk op familierelaties. De identificatie van verschillende vormen van losmaking van familie illustreert de diversiteit van individuele ervaringen. Bovendien benadrukt de waargenomen verbetering van relaties tussen ontluikende volwassenen en hun familieleden het belang van familie als ondersteunend en vormend element gedurende deze levensfase. Deze inzichten dragen bij aan de kennis wat betreft veranderingen binnen de dynamiek van familierelaties en hun invloed op individuele ontwikkeling en welzijn tijdens de ontluikende volwassenheid. Deze bevindingen kunnen verder onderzoek stimuleren naar de mechanismen achter deze verschuivingen in familiedynamiek en de bredere implicaties ervan voor individuele ontwikkeling en welzijn.

Praktisch gezien biedt dit onderzoek waardevolle inzichten voor beleidsmakers, ouders en professionals die betrokken zijn bij het begeleiden van jongvolwassenen. Het benadrukt het belang van het bieden van ondersteuning tijdens deze overgangsfase, zowel op emotioneel als praktisch vlak. Het inzicht dat ontluikende volwassenen hun steunbronnen variëren afhankelijk van de aard van het probleem, benadrukt de noodzaak van flexibele ondersteuningsstructuren die aansluiten bij individuele behoeften. Ten slotte onderstrepen de bevindingen over financiële onafhankelijkheid en het nastreven van persoonlijke doelen de behoefte aan beleidsmaatregelen en maatschappelijke ondersteuning die jongvolwassenen in staat stellen om deze doelen te bereiken.

Voor vervolgonderzoek is het aan te bevelen om een grotere steekproefgrootte te gebruiken, waardoor de representativiteit van de resultaten kan worden vergroot en meer diverse perspectieven kunnen worden verzameld. Ten tweede wordt aangeraden om de familiariteit tussen de interviewer en de respondent te minimaliseren. Dit kan worden bereikt door interviewers willekeurig toe te wijzen aan respondenten, zodat elke interviewer geen voorafgaande kennis heeft van de respondenten. Hierdoor wordt mogelijke beïnvloeding van de antwoorden door familiariteit of sociale druk verminderd.

## Referentielijst

- Aquilino, W. S. (2005). Impact of Family Structure on Parental Attitudes Toward the Economic Support of Adult Children Over the Transition to Adulthood. *Journal of Family Issues*, 26(2), 143-167. <https://doi.org/10.1177/0192513X04265950>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2014). Emerging adulthood: the winding road from the late teens through the twenties (2de editie). Oxford University Press. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1093/acprof:oso/9780199929382.001.0001>
- Boeije, H. (2002). A Purposeful Approach to the Constant Comparative Method in the Analysis of Qualitative Interviews. *Quality and Quantity: International Journal of Methodology*, 36(4), 391–409. <https://doi.org/10.1023/A:1020909529486>
- Cobb-Clark, D. A., & Gørgens, T. (2014). Parents' economic support of young-adult children: do socioeconomic circumstances matter? *Journal of Population Economics: Journal of the European Society for Population Economics (Espe)*, 27(2), 447–471. <https://doi.org/10.1007/s00148-013-0484-6>
- Conger, K. J., & Little, W. M. (2010). Sibling Relationships during the Transition to Adulthood. *Child development perspectives*, 4(2), 87–94. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2010.00123.x>
- Crocetti, E., & Meeus, W. (2014). “Family comes first!” relationships with family and friends in italian emerging adults. *Journal of Adolescence*, 37(8), 1463–73. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2014.02.012>
- Fingerman, K. L., Cheng, Y.-P., Wesselmann, E. D., Zarit, S., Furstenberg, F., & Birditt, K. (2012). Helicopter parents and landing pad kids: Intense parental support of grown children. *Journal of Marriage and Family*, 74(4), 880-896. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2012.00987.x>
- Furman, W., & Buhrmester, D. (2009). Methods and measures: The Network of Relationships Inventory: Behavioral Systems Version. *International Journal of Behavioral Development*, 33(5), 470-478. <https://doi.org/10.1177/0165025409342634>
- Galletta, A., & Cross, W. E. (2013). *Mastering the semi-structured interview and beyond: from research design to analysis and publication*. New York University Press. <https://doi.org/10.18574/nyu/9780814732939.001.0001>
- Jensen, A. C., Whiteman, S. D., & Fingerman, K. L. (2018). “Can’t live with or without them:”

- transitions and young adults' perceptions of sibling relationships. *Journal of Family Psychology: Jfp : Journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association (Division 43)*, 32(3), 385–395. <https://doi.org/10.1037/fam0000361>
- Milevsky, A., & Heerwagen, M. (2013). A phenomenological examination of sibling relationships in emerging adulthood. *Marriage & Family Review*, 49(3), 251–263. <https://doi.org/10.1080/01494929.2012.762444>
- Oliveira, C., Fonseca, G., Sotero, L., Crespo, C., & Relvas, A. P. (2020). Family dynamics during emerging adulthood: reviewing, integrating, and challenging the field. *Journal of Family Theory & Review*, 12(3), 350–367. <https://doi.org/10.1111/jftr.12386>
- Parra, A., Oliva, A., & Reina, M. del C. (2015). Family relationships from adolescence to emerging adulthood: a longitudinal study. *Journal of Family Issues*, 36(14), 2002–2020. <https://doi.org/10.1177/0192513X13507570>
- Scharf, M., Shulman, S., & Avigad-Spitz, L. (2005). Sibling relationships in emerging adulthood and in adolescence. *Journal of Adolescent Research*, 20(1), 64–90. <https://doi.org/10.1177/0743558404271133>
- Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. SAGE Publications. Geraadpleegd op 15 april 2024, van <https://public.ebookcentral.proquest.com/choice/publicfullrecord.aspx=88084>
- Swanson, J. A. (2016). Trends in literature about emerging adulthood: review of empirical studies. *Emerging Adulthood*, 4(6), 391–402. <https://doi.org/10.1177/2167696816630468>
- Tanner, J. L. (2006). Recentering During Emerging Adulthood: A Critical Turning Point in Life Span Human Development. In J. J. Arnett & J. L. Tanner (Eds.), *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century* (pp. 21–55). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11381-002>
- van Wel, F., Linssen, H., & Abma, R. (2000). The parental bond and the well-being of adolescents and young adults. *Journal of Youth and Adolescence: A Multidisciplinary Research Publication*, 29(3), 307–318. <https://doi.org/10.1023/A:100519562475>
- Walczak, A. (2023). What Does It Mean to be an Adult? Adulthood Markers in the Perspective of Emerging Adults. *Emerging Adulthood*, 11(6), 1335–1345. <https://doi.org/10.1177/21676968231194887>

## **Bijlagen**

### **Bijlage 1: Interviewleidraad**

#### **Interviewleidraad Bachelorthese onderzoek ‘Rara, wie ben ik?’, voorjaar 2024**

##### Vooraf:

Fijn dat we deze afspraak hebben kunnen maken. Voordat we beginnen aan het interview wil ik nog even met je doornemen hoe we de interviews gaan gebruiken. Daarover heb je eerder al informatie toegestuurd gekregen. We nemen dat nog even door.

[geprinte versie van de info-brief voorleggen aan de deelnemer]

[hoofdpunten van de infobrief bespreken]

Is alles duidelijk?

[Zo nee, uitleg geven]

Zo ja, dan hoor ik graag van je of je instemt met de volgende punten:

- ....
- ....
- ....

Op dit formulier kun je dat aangeven en het dan ondertekenen. Dit formulier wordt ingescand en opgeslagen; de papieren versie wordt vernietigd.

Als dit allemaal duidelijk is, dan starten we met de opname.

[opname aan]

### Inleidende vragen:

Dit onderzoek gaat over jouw eigen ervaringen met het jongvolwassen zijn: de leeftijdsfase tussen de 18 en de 29 jaar. In deze fase zijn veel mensen bezig met het vormgeven van hun eigen leven op allerlei gebieden: werk en opleiding, identiteit, vriendschappen, toekomstperspectief, je relatie met je familie, enzovoort. De vragen in dit interview gaan over die onderwerpen.

I. We beginnen met wat **algemene vragen** over jezelf en je achtergrond:

1. Hoe oud ben je?

*(hoeft niet, maar het kan uitmaken of iemands leeftijd dichterbij de 18 ligt of dichterbij de 29)*

2. Identificeer je je als man, vrouw, non-binair of nog anders? Of wil je liever geen antwoord geven?

*(hoeft niet, maar doel = vergelijking kunnen maken tussen mannen en vrouwen)*

3. Hoe zou jij het gezin beschrijven waarin je bent opgegroeid?

- wie reken je tot het gezin? (ouders, stiefouders, broers & zussen etc.)

- hoe zou je – in een paar woorden – je kindertijd beschrijven?

4. Hoe ziet jouw woonsituatie eruit op dit moment?

*Bv. thuis bij ouders/familie; studentenhuis; zelfstandige woonruimte*

*Doel = krijgen van een globaal beeld hiervan, als startpunt om de visie van de respondent op het huidige leven en de toekomst beter te kunnen begrijpen.*

### **II. Identiteit**

De volgende vragen gaan over hoe je jezelf ziet, dus over je identiteit. Identiteit heeft te maken met je eigenschappen (goede en minder goede) maar ook met de dingen die je belangrijk vindt in je leven: waarden en idealen.

5. Wat voor iemand ben jij, hoe zou je jezelf beschrijven als het gaat om eigenschappen?

- kun je drie goede eigenschappen noemen van jezelf?

- kun je twee minder goede eigenschappen noemen van jezelf?

6. Welke waarden zijn voor jou belangrijk?

*- eventueel voorbeelden noemen: hard werken, trouw zijn aan vrienden/familie, iets bereiken in het leven, (meer spiritueel: ) een goed mens zijn etc.*

- Hoe spelen deze waarden een rol in jouw leven?

Ook de mensen om je heen kunnen een rol spelen in jouw identiteit, in hoe jij jezelf ziet en wilt zijn (of niet wilt zijn). Daar gaan we nu wat verder op in.

7. Hoe belangrijk is jouw familie voor jou?

- Spelen zij een rol in hoe jij jezelf ziet als persoon? Op wat voor manier?

*eventuele verschillen tussen de betekenis/rol van vader, moeder, andere familieleden....*

- Zie je hun rol als iets positiefs, of misschien als beperkend/belemmerend?

- Zijn er specifieke activiteiten die je samen met je familie onderneemt (en die echt bij jullie als familie horen)?  *voorbeeld(en)*

8. Voor veel jongvolwassenen is het belangrijk om zich wat los te maken van hun familie en het gezin waar ze uitkomen. Hoe is dat voor jou, herken je dat?

- *doorvragen: kun je dit koppelen aan een concrete situatie of moment; vertel eens hoe dat was?*

9. Vind je dat de relatie die je met je familie hebt, is veranderd sinds je 18e? Waar zit 'm dat in, hoe merk je dat? Is dat ook verschillend als je bv. kijkt naar de relatie met je (beide?) ouders?

(NB: niet iedereen heeft twee ouders, kan ook meer of minder zijn. Wees alert!)

- *relatie met ouder(s)*
- *relatie met broers/zussen*

*NB: check beginvragen over woonsituatie. Woont de respondent nog thuis of juist niet? Als de respondent niet meer thuis woont, merkt deze dan dat er dingen zijn veranderd als die weer 'thuis-thuis' is? Bv. voel je je weer 'kind' en word je ook zo aangesproken?*

10. Over wat voor soort dingen/onderwerpen heb je weleens meningsverschillen (of conflicten) met je ouders of broers/zussen? Heb je de indruk dat dat nu anders is dan toen je - laten we zeggen - 15 was? Komt het vaak voor dat je echt een meningsverschil (of: ruzie) hebt?

- *als de respondent niet meer bij de ouders woont: denk je dat het wat uitmaakt dat je nu niet meer thuis woont? Gaan de conflicten/meningsverschillen nu over andere dingen?*

11. Als je kijkt naar wat jouw ouder(s) belangrijk vinden in het leven en naar wat jij zelf belangrijke waarden vindt, zie je dan vooral overeenkomsten of vooral verschillen?

- *waar zitten die in? Kun je voorbeelden geven?*
- *wat betekenen die overeenkomsten/verschillen voor de band met je ouder(s)?*

Vanaf de adolescentie zien we in het algemeen dat de rol van vrienden steeds sterker wordt ten opzichte van de rol van de familie.

12. Kun je iets vertellen over je vriendenkring: zie je die als groot, klein, heel hecht of juist wat losser...? Zijn dat vooral mensen van dezelfde sekse als jijzelf?

*als de respondent vertelt dat het echt om vriendengroepen gaat, dan ook de volgende vragen stellen:*

- heb je verschillende vriendengroepen (dus: los van elkaar)? waar ken je elkaar van?
- zijn het gemengde groepen (m/v/x) of vooral vrouwen/mannen onder elkaar?

13. Heb je één of meer vrienden waar je (veel) closer mee bent dan met de anderen? Wat betekenen zij voor jou?

- wat voor dingen doen jullie samen? Waar ontmoet je elkaar?
- wat maakt dat deze persoon/personen zo speciaal voor jou is/zijn?
- *eventueel toevoegen: heb je op dit moment een (romantische) relatie met iemand? Hoe zie jij die relatie? (als 'vaste' relatie, of juist wat losser, of nog geen idee ....)*

14. Als je ergens hulp bij nodig hebt, ga je dan eerder naar je familie of naar je vrienden?

- of: met wat voor soort probleem / vraag ga je naar je familie, en met wat voor soort probleem ga je naar je vrienden?

*Denk aan: financiële zaken, emotionele dingen (romantische relaties; tegenvallers in de studie etc.), praktische zaken (hoe pak ik dit aan?).*

15. Kijkend naar jouw identiteit als persoon op dit moment in je leven, zijn dan vooral je vrienden of vooral je familie daarvoor belangrijk?

- *doorvragen (kort): waarom juist deze persoon/personen? Of kun je niet kiezen (waarom niet)?*  
*Of vindt de respondent dat anderen geen enkele rol spelen in hun identiteit als persoon?*

### **III. Tussen-in / nog geen vastigheid**

Bij de jongvolwassenheid hoort voor veel mensen dat ze nog met een **studie of opleiding** bezig zijn en – als ze aan het **werk** zijn – nog geen vast contract hebben. Daarover gaan de volgende vragen:

16. Volg je op dit moment een opleiding of studie? (Zo nee: wat voor studie heb je gevolgd? *Daarna verder naar de vraag bij 2<sup>e</sup> streepje/bullet*)

- Wat voor studie is dat, hoe ver ben je daarmee / hoeveelste jaars ben je?

- Was dit je eerste keus, of heb je hiervoor een andere opleiding gevolgd? Wat was de reden om te switchen?

*(dit gaat om switchen van studie, niet zozeer om voortbouwen van de ene studie op de andere, bv. HBO -> WO)*

- heb je het gevoel dat dit de juiste opleiding/studie voor jou is? Waar zit dat in voor jou?

17. Ben je lid (geweest) van een studentenvereniging?

Zo ja: wat waren voor jou belangrijke redenen om lid te worden?  **maak hiervan een korte notitie!**

*straks komen er nog wat vragen over de studentenvereniging*

18. Heb je op dit moment een baan/werk die aansluit op je studie/vakgebied?

- Zo ja: om wat voor werk gaat het? Heb je het er naar je zin? Waarom wel/niet?

- Zo nee: ben je op dit moment daarnaar op zoek, of: wat voor soort werk zou je willen doen?

19. Veel mensen hebben eerst een aantal kortlopende contracten voordat ze een vast contract ergens krijgen. Wat vind je daarvan (voor jezelf)?

- *'t is nou eenmaal zo*

- *Ik vind het wel OK, want.....*

- *Ik vind dat vervelend want.....*

- *Ik weet eigenlijk niet wat ik daarvan vind*

20. Heb je de indruk dat de mensen vanuit je studie of vanuit je werk van invloed zijn op jouw identiteit? (kan zowel gaan om persoonlijke als om professionele identiteit)

- rolmodellen positief (*was ik maar zo / kon ik dit ook maar / ik ga proberen om dit ook te doen etc.*)

- rolmodellen negatief (*zo wil ik dus echt niet zijn*)

21. Wat voor werk hoop je te gaan doen na je studie? Heb je een duidelijk idee daarover?



- wat dan bijvoorbeeld? Heb je ook een ‘plan B’? □ *doorvragen*
- indien geen duidelijk beeld: welke mogelijkheden zouden er kunnen zijn?
- maakt het jou wat uit waar je gaat werken? (bepaalde regio in Nederland, buitenland....)

22. Hoe is dat voor je vrienden: hebben die heel specifieke plannen of wensen voor zover je weet?  
 - *bv tussenjaar/reizen* □ *wat vind jij daarvan, past dat ook bij jou of zou je dat willen?*

**Je hebt eerder aangegeven dat je lid bent (geweest) van een studentenvereniging. Je vertelde dat je dat bent gaan doen omdat.... (check hier je notitie van vraag 14)**

SV1: Kun je iets vertellen over de vereniging? (wat voor soort, hoe groot....)

SV2: Wat doe jij allemaal bij de vereniging? Hoe lang zit je er al bij?

- Vertel eens iets over je jaarclub/team/ploeg? Hoe vaak komen jullie bij elkaar, wat voor soort dingen doen jullie samen?
- (*als respondent ook in één of meer commissies zit*): Wat voor soort dingen doe je binnen de commissie(s)? Zien jullie elkaar ook buiten het commissiewerk om (zo ja, wat doe je dan?)?

SV3: In hoeverre voel je je thuis bij de vereniging? (dus buiten de jaarclub/team/ploeg/commissie om)  
 - waar zit dat in, voor jou? (*positief of negatief*)

SV4: Wat is voor jou de meerwaarde (geweest) van de vereniging voor je studietijd?

#### **IV. Welzijn.**

Veel jongeren zijn nog echt op zoek naar wat ze willen in het leven: er valt nog veel te ontdekken en uit te proberen. Maar de laatste tijd hoor je ook vaak dat jongeren zich gestresst voelen en daardoor wat minder lekker in hun vel zitten. Iedereen heeft z'n eigen manier om daarmee om te gaan. Daarover gaan de volgende vragen. Maar: geef het aan als je over bepaalde dingen niet wilt praten, dan slaan we de vraag over.

23. Ten eerste: herken je dit (fase van ontdekken, uitproberen, ook van onzekerheid of stress) bij jezelf of bij anderen in je omgeving?

- Zijn er onderwerpen waar je je weleens onzeker over voelt of waar je over nadenkt? Kun je een voorbeeld noemen?

*(het gaat hier om ‘onzekerheid’ in een wat neutrale betekenis, zo van “ik vraag me wel eens af... of ik niet eigenlijk vegetariër zou moeten worden”)*

24. Wat voor soort gebeurtenissen of activiteiten zijn voor jou soms stressvol?

- Wanneer noem je iets ‘stressvol’, waar zit dat dan in? (bv. ik krijg zweethanden...).

25. ‘Niet lekker in je vel zitten’ of wat neerslachtig zijn, is iets waar veel jonge mensen wel eens mee te maken hebben. Herken jij dat ook voor jezelf? Wat voor dingen doe je als je merkt dat je minder lekker in je vel zit?

- *bv. vrienden opzoeken, gaan sporten, in je eentje op de bank zitten en wachten tot het overgaat*  
 .....

- Hoe helpt jou dat, wat merk je dat dat doet met je?
- Zijn er ook dingen waarvan je weet dat je die niet moet doen (maar soms toch doet)?

26. Zijn er bepaalde mensen in je omgeving die jou op de een of andere manier hierbij helpen, bijvoorbeeld een vriend(in) of een familielid? Hoe gaat dat dan?

27. Welke dingen in je leven geven je juist een goed gevoel?

- a. in de familiekring
- b. in je vriendenkring
- c. bij je opleiding/studie/werk
- d. in een vereniging, club etc.
- (e. nog breder maatschappelijk, bv. politiek, landelijke patiëntenvereniging..)

*NB: dit mogen heel 'kleine' dingen zijn, zoals een ingewikkeld vraagstuk voor je studie oplossen, jezelf nuttig maken bij de verjaardag van oma door koffie in te schenken..... etc.*

28. Zijn er nog andere dingen waar je blij van wordt?

*Bv. luisteren naar een bepaalde podcast, de vogels horen fluiten....*

29. Hoe ervaar jij - in het algemeen - deze leeftijdsfase waar je nu in zit? Waar heeft dat voor jou vooral mee te maken?

- *indien nodig: uitleggen dat het gaat om een uitspraak als 'een hele positieve tijd', 'veel uitdagingen', 'een lastige fase'.... etc. Eerst de respondent zelf laten formuleren!*

## **V. Toekomst**

Het einde van het interview komt alweer in zicht. We hebben het gehad over allerlei onderwerpen rondom hoe jij jezelf en je leven ziet.

30. Wat betekent 'volwassenheid' voor jou, kun je dat beschrijven?

- *wanneer de deelnemer vooral 'in z'n algemeenheid' antwoordt, doorvragen: Betrek dit eens op jezelf, waar vind je dat je zelf nu staat?*

31. Hoe belangrijk vind jij het om zeggenschap te hebben over de keuzes die je moet maken in je leven?

32. Wanneer jij voor een grote keuze komt te staan (bv. neem ik deze baan aan; ga ik op wereldreis; wil ik verhuizen naar een ander deel van het land etc.), hoe belangrijk is dan de mening van je ouders/ familie of van je vrienden?

- *als de respondent alleen iets zegt over familie, vraag dan door naar de eventuele rol van vrienden of andere bekenden – en andersom.*
- *of vind je het belangrijk dat je door niemand beïnvloed wordt en wil je echt helemaal alleen de keuze maken?*

33. Kun je je een situatie herinneren waarin je vond dat je familie (bv. je ouders) zich téveel met jouw keuzes bemoeide? (waar ging dat over?)

- *Wat vond je hier het meest vervelend aan? En wat deed je toen?*

34. En heb je zo iets ook weleens meegemaakt met je vrienden? Waar ging die situatie over? Wat vond je het meest vervelend en wat heb je toen gedaan?

35. Is het ook weleens andersom, dus dat jij je te veel bemoeit met keuzes van je vrienden of van een familielid? Vertel eens?

En dan de laatste vraag:

36. Als je naar de toekomst kijkt voor jezelf, wat zou je dan willen bereiken of doen? (*in een ideale wereld*)

- *Als de respondent dit lastig vindt: noem eens drie dingen die je voor jezelf hoopt te bereiken of te realiseren?*

Dit was het alweer!

Hoe vond je het interview gaan?

Zijn er onderwerpen die je gemist hebt en die je wel had verwacht?

Ter afsluiting:

Het interview wordt door mij uitgetypt, daarbij zorg ik ervoor dat alle namen van personen, verenigingen etc. worden weggelaten: mensen zijn dus niet meer herkenbaar. De geluidsopname en het transcript worden in een beveiligde omgeving bewaard tot dit onderzoek klaar is, daarna wordt alles vernietigd.

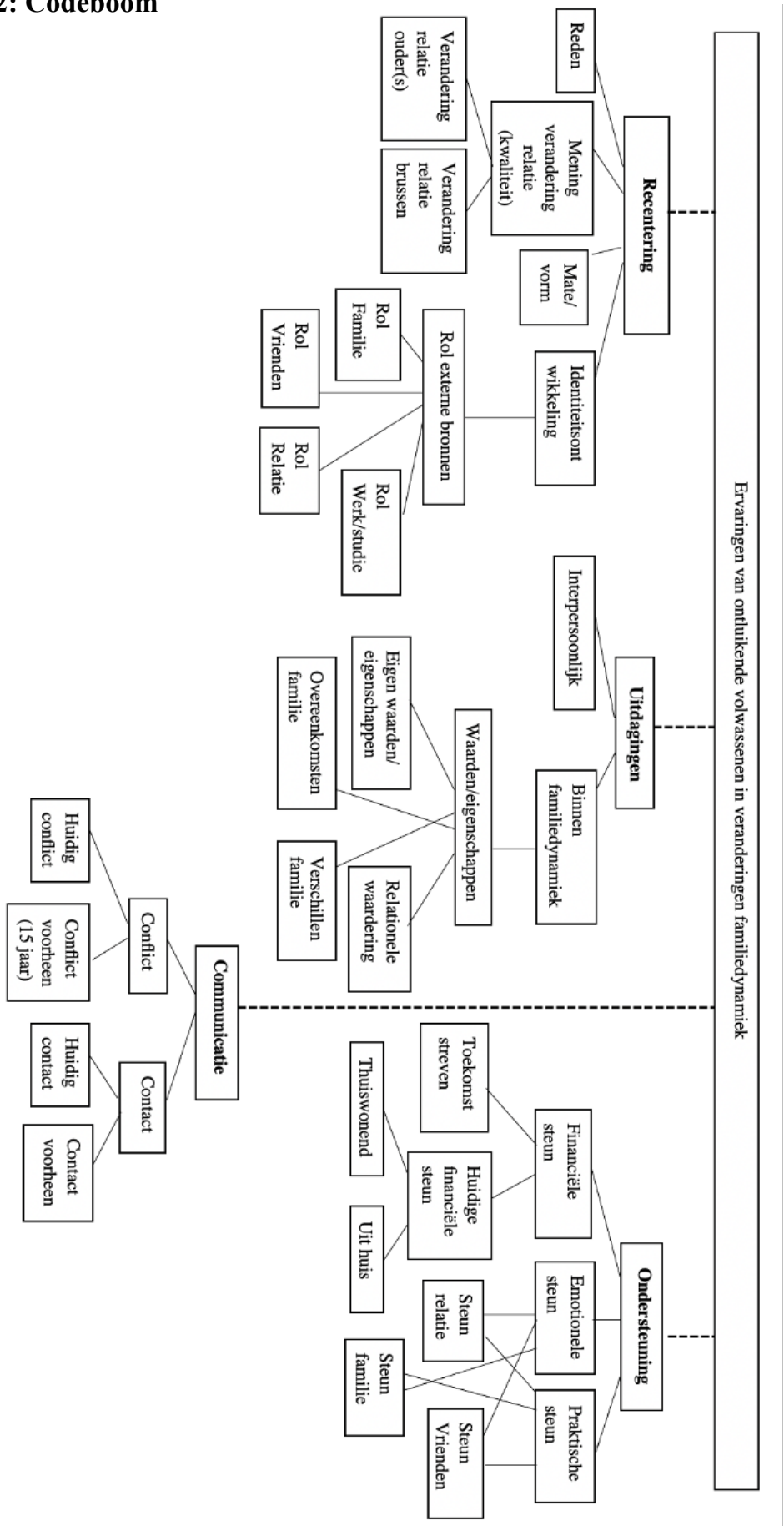
Als je hierover later nog vragen hebt dan kun je de info-brief nog even nalezen; je kunt altijd contact opnemen (gegevens staan in die brief).

Wil je het transcript nog nalezen als ik het heb uitgetypt?

(Zo ja, dan meteen een afspraak maken over hoe je dat gaat doen).

Heel hartelijk bedankt voor je deelname! En dan zet ik nu de opname uit.

## Bijlage 2: Codeboom



### Bijlage 3: Codelijst

<b>Naam</b>	<b>Codegroep</b>
<b>Reden</b>	Recentering
<b>Mate/vorm</b>	Recentering
<b>Mening verandering relatie kwaliteit</b>	Recentering
<b>Mening verandering ouder(s)</b>	Recentering
<b>Mening verandering relatie brussen</b>	Recentering
<b>Steun problemen</b>	Ondersteuning
Emotionele steun	Ondersteuning
<b>Rol familie emotionele steun</b>	Ondersteuning
<b>Rol vrienden emotionele steun</b>	Ondersteuning
<b>Rol relatie emotionele steun</b>	Ondersteuning
<b>Praktische steun</b>	Ondersteuning
<b>Rol familie praktische steun</b>	Ondersteuning
<b>Rol vrienden praktische steun</b>	Ondersteuning
<b>Conflict</b>	Communicatie
<b>Huidig conflict</b>	Communicatie
<b>Conflict voorheen (15 jr)</b>	Communicatie
<b>Contact</b>	Communicatie
Voorheen contact	Communicatie
<b>Huidig contact</b>	Communicatie
<b>Uitdagingen</b>	Recentering
<b>Huidige financiële steun</b>	Ondersteuning
<b>Toekomstig streven</b>	Ondersteuning
<b>Waarden/eigenschappen</b>	Uitdagingen
<b>Overeenkomsten familie</b>	Uitdagingen
<b>Verschillen</b>	Uitdagingen
<b>Rol externe bronnen</b>	Recentering
<b>Rol werk/studie</b>	Recentering
<b>Rol vrienden</b>	Recentering
<b>Rol familie</b>	Recentering
<b>Rol relatie</b>	Recentering
<b>Uit huis</b>	Ondersteuning

### **Bijlage 3: Codelijst**

**Naam**

**Thuiswonend**

**Eigen waarden/eigenschappen**

**Relationele waardering**

**Codegroep**

Ondersteuning

Uitdagingen

Uitdagingen